

ВЕЛИКИЙ МИСЛИТЕЛЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

З нагоди відзначення 300-річчя з дня народження
видатного українського філософа-просвітителя
Григорія Савича Сковороди

Просвітитель, філософ, поет і педагог,
«український Сократ».

Григорій Савич Сковорода – одна з найяскравіших постатей в українській культурі XVIII ст. Він, у повному розумінні слова, – учитель життя, який на особистому прикладі показав сучасникам гідний його зразок. Його життя і творчість – ввійшли безсмертною сторінкою в історію культури українського народу.

До **300-ї річниці від дня народження** українського письменника і філософа пропонуємо Вашій увазі віртуальну книжкову виставку творів Г. С. Сковороди, що зберігаються у фондах бібліотеки імені акад. О.М. Лавровського Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя.

***«Шукаємо щастя по країнах,
століттях, а воно скрізь і завжди з
нами; як риба в воді, так і ми в
ньому, і воно біля нас шукає нас
самих. Не шукай його ніде, коли не
знайдеш скрізь. Воно преподібне до
сонячного сіяння: відкрий тільки
вхід йому в душу свою».***

Григорій Сковорода

Творча спадщина Григорія Сковороди у фондах бібліотеки імені акад.
О. М. Лавровського Ніжинського державного університету

«Творчість Сковороди була визначним явищем в українській культурі. Вона підготовляла шлях Котляревському, Квітці-Основ'яненку та іншим письменникам епохи становлення нової української літератури».

О. Білецький

Висловлювання відомих людей про творчість Григорія Сковороди

«Якби ніхто нічого не знав про Г. Сковороду, якби час не пощадив для нас його рукописні твори..., якби народ не зберіг легенд про його дивовижне життя, якби зосталася одна-єдина його епітафія, то і вона блиснула би для людства спалахом дивовижної сили і осяяння: «Світ ловив мене, та не впіймав!».

І. Драч

«Мало можна вказати таких народних постатей, якою був Сковорода і яких би так пам'ятав і поважав народ. На всьому обширі від Острогозька до Києва у багатьох будинках висять його портрети. Його мандрівне життя є предметом оповідань і легенд...».

М. Костомаров

«Він свідомо обрав своїм кабінетом цілий світ, при обміркуванні його творів присутні були і небо над головою, журавлі, лелеки, тополі, озера, ліси і тверда земля під ногами, а головне – люди».

П. Тичина

На межі двох періодів історії українського письменства – давнього й нового – височить постать Григорія Савича Сковороди. Те, що залишив він нам у спадок, – це цілюще, життєдайне джерело, з якого черпатимуть наснагу ще десятки нових поколінь. Мислитель із багатогранною творчою натурою.

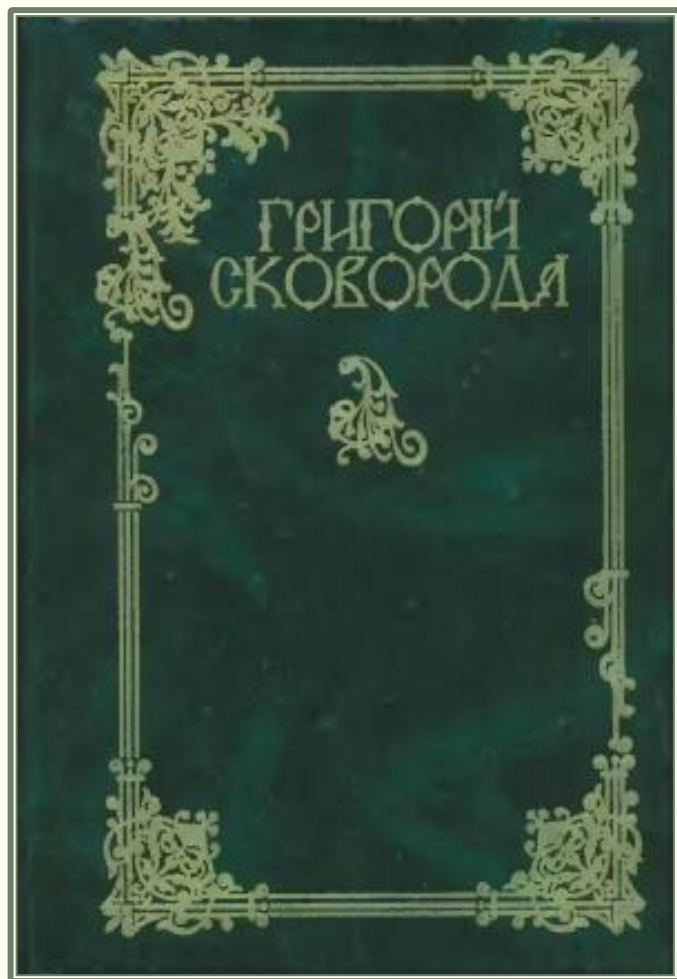
Освіта, здобута ним у Києво-Могилянській академії, долучила до духовних шукань Європи, підготувала до подальшого сприйняття новітніх ідейних віянь із Заходу. Його твори були написані прийнятною тоді серед освічених людей книжною українською мовою, а також латиною, відрізняється новаторством і належать до літературних вершин свого часу.

Внесок в історію людей такого плану важко оцінити адекватно, проте їхня роль у розвитку суспільства та культури шляхетна й незаперечна.

Філософська та літературна спадщина Г. Сковороди – це 17 трактатів і діалогів, збірка віршів “Сад божественних пісень“, «Байки Харківські“ та ряд оригінальних і перекладних поезій. Крім того, збереглося багато листів письменника до різних осіб, переклади з латинської та грецької мов. На жаль, чимало творів до нас не дійшло.

Запрошуємо до перегляду віртуальної книжкової виставки творів Г. С. Сковороди **«Великий мислитель українського народу»**, що зберігаються у фондах бібліотеки імені академ. О.М. Лавровського Ніжинського державного університету.

Сковорода Г. С. Повна академічна збірка творів / Григорій Сковорода ; за ред. проф. Ушкалова Л. В. ; Нац. акад. наук України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди та ін. – Харків: Майдан ; Едмонтон ; Торонто : Канадський інститут українських студій, 2011. – 1400 с ; [1] л. портр.

Ця книга є першим повним академічним виданням творів українського класичного автора, здійснене за часів незалежної України.

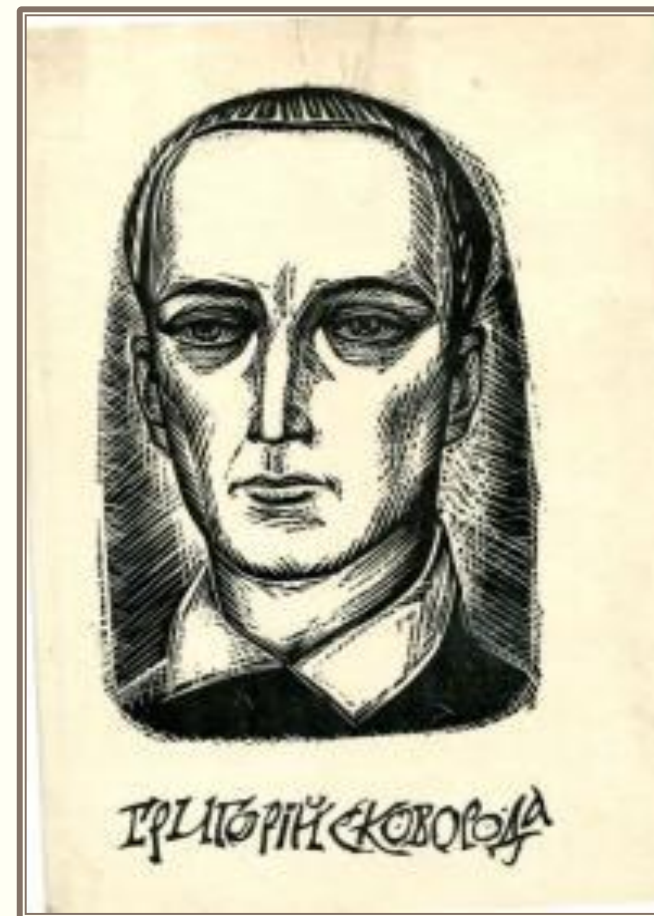
Це видання стане неоціненним джерелом для філософів, літературознавців, мовознавців, культурологів, педагогів, богословів та інших фахівців, які займаються вивченням життя та творчості Сковороди, надійним підґрунтям для перекладів його творів іншими мовами, для підготовки популярних видань тощо. Значення цього фундаментального проєкту виходить далеко за рамки власне україністики. Книга, поза сумнівом, матиме належний резонанс в академічних колах світу.

Сковорода Г. С. Повне зібрання творів : у 2-х т. / Г. С. Сковорода ; [ред. колегія В. І. Шинкарук, В. Ю. Євдокименко, Л. Є. Махновець та ін. ; авт. вступ. ст.: В. Шинкарук, І. Іваньо]. – Київ : Наук. думка, 1973.

Т. 1 : Пісні. Вірші. Байки. Трактати. Діалоги. – 531 с.

Т. 2 : Трактати. Діалоги. Притчі. Переклади. Листи. – 574 с.

До цього видання увійшли всі оригінальні твори Г. Сковороди. Праці автора розміщено у хронологічному порядку. До першого тому увійшли літературні та філософські твори Г. Сковороди, написані ним з середини 50-х до середини 70-х років XVIII ст. До другого – твори, написані з середини 70-х років XVIII ст. до кінця життя. Крім філософських творів, тут публікуються понад 120 листів Г. Сковороди, значна частина яких написана латинською мовою, здійснені Сковородою переклади творів Плутарха і Ціцерона та інші матеріали, які є джерелом вивчення життя, творчості та світогляду мислителя. У другому томі вміщено написану М. Ковалинським біографію Г. С. Сковороди та кілька листів до Сковороди його сучасників.

Сковорода Г. С. Сочинения Григория Саввича Сковороды. Юбилейное издание (1794-1894 год) / Г. С. Сковорода ; собр. и ред. Д. И. Багалеем. – Харьков: Тип. Губ. Правления, 1894. – [14], СХХХІ, 132, 352 : ил. – (Сборник Харьковского Историко-Филологического общества ; т. 7).

СОЧИНЕНИЯ
Григорія Саввича
СКОВОРОДЫ,
собранныя и редактированныя проф. Д. И. Багалеемъ.
—
ЮБИЛЕЙНОЕ ИЗДАНИЕ
(1794—1894 годъ).
Съ портретомъ его, видомъ могилы и снимками почерка.
7-й томъ Сборника Харьковскаго Историко-Филологическаго общества.

ХАРЬКОВЪ.
Типографія Губернскаго Правленія, Петровскій пер., д. № 17.
1894.

Спробу наукового видання творів видатного українського філософа та письменника здійснив Д. Багалій у 1894 році. Зібрання вийшло у Харкові до 100-річчя від дня смерті просвітителя. Це була перша академічна збірка творів. До цього видання увійшли низка філософських трактатів, вірші, байки, притчі та 98 листів Г. Сковороди. Книга супроводжується критико-бібліографічною статтею Д. І. Багалія, а також біографічним нарисом Г. Сковороди, що належить М. Ковалинському «Житіє Григорія Сковороди». Однак, після виходу у світ цього видання низка творів Г. Сковороди залишалася недоступною для широкого кола читачів. Видання було далеко неповним.

Твори : в 2-х т. / Г. С. Сковорода ; голов. ред., вступ. ст. Д. Х. Острянина ; прим.: І. А. Табачникова, І. В. Іваньо. – Київ : Акад. наук УРСР, 1961.

Т. 1 : Проповіді. Діалоги. Трактати. Притчі. – 639 с.

Т. 2 : Сад божественных пьсней. Інші віршовані твори. Басни Харьковскія. Переклади. Листи. – 623 с.

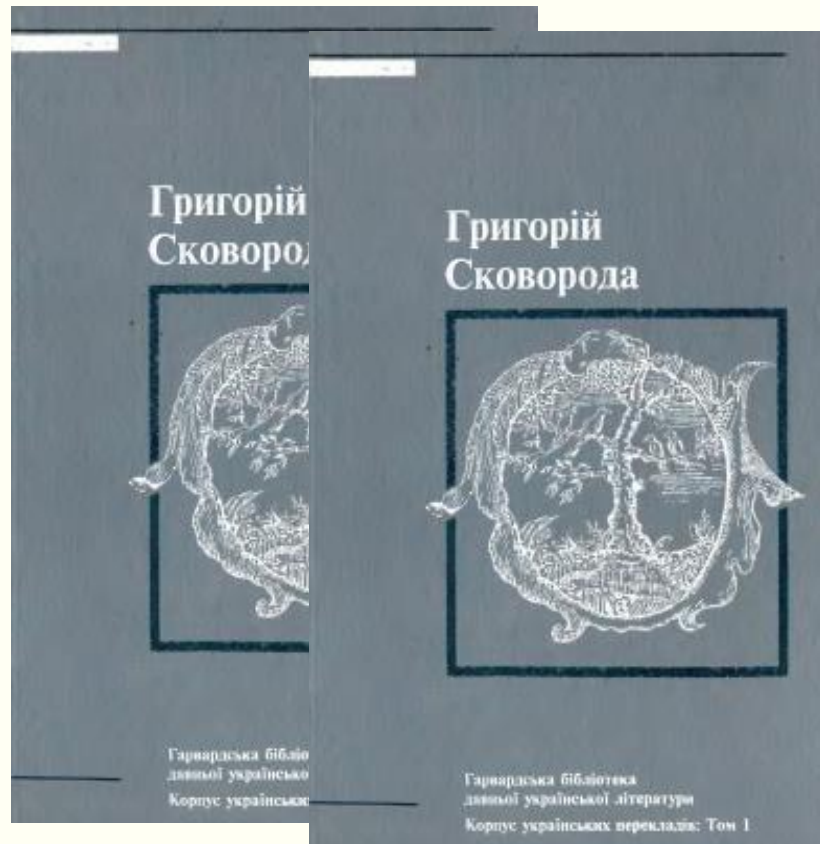

У 1961 році у видавництві АН УРСР вийшло перше за радянського часу зібрання творів Г. Сковороди у двох томах. На відміну від попередніх, які не давали повного уявлення про спадщину Г. Сковороди, у цьому виданні надруковано усі відомі твори письменника. Поряд з філософськими трактатами, діалогами, притчами, віршами та байками до нього увійшла також епістолярна спадщина мислителя (латинська — в оригіналах і в перекладах українською мовою). Тут вперше надруковано «Басню Есопову», деякі листи та переклади Сковороди з Плутарха й Цицерона.

Сковорода Г. С. Твори : у 2-х т. / Г. С. Сковорода ; Укр. наук. ін-т Гарвардського ун-ту, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка Нац. акад. наук України ; передм. Олекси Мишанича ; [пер. зі староукр. мови: М. Кашуби, В. Шевчука]. – Київ : АТ «Обереги», 1994. – (Гарвардська бібліотека давнього українського письменства).

Т. 1: Поезії. Байки. Трактати. Діалоги. – 528 с.

Т. 2: Трактати. Діалоги. Притчі. Переклади. Листи. – 480 с.

До двотомника творів Г. Сковорода увійшли поезії, байки, притчі, філософські трактати й діалоги, переклади й листи. Написані книжною староукраїнською мовою і вперше повністю перекладені на нову українську літературну мову. Цим виданням відкривається третя, україномовна серія «Гарвардської бібліотеки давнього українського письменства».

Сковорода Г. С. Твори: у 2-х т. / Г. С. Сковорода ; ред. кол.: М. Жулинський та ін. ; пер. із староукр.: М. Кашуба, В. О. Шевчук . – 2-е вид., випр. – Київ : Обереги, 2005. – (Київська бібліотека давнього українського письменства : Студії ; Т. 5-6).

Т. 1: Поезії. Байки. Трактати. Діалоги. – 528 с.

Т. 2: Трактати. Діалоги. Притчі. Переклади. Листи. – 450 с.

Перший том його праць вміщує біографію поета і філософа, автором якої є Олекса Мишанич, бібліографічний список джерел, який складається з таких розділів: Видання творів Г. Сковороди; Переклади творів Г. Сковороди; Література про Г. Сковороду; Г. Сковорода в художній літературі; Пам'ятні місця і музеї Г. Сковороди. Поезії, байки, притчі, філософські трактати й діалоги, написані книжною староукраїнською мовою і вперше повністю перекладені на сучасну українську літературну мову.

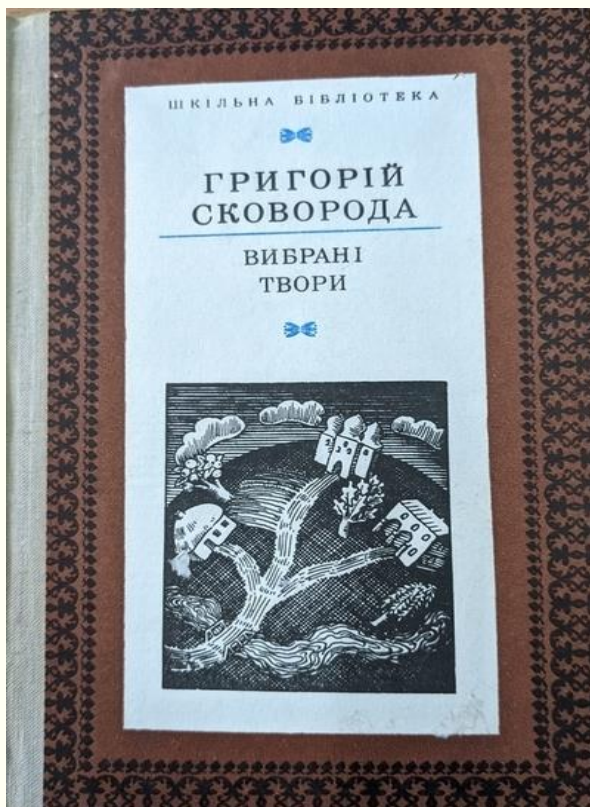
До другого тому включено діалоги, притчі, листи видатного українського письменника-гуманіста і філософа. Серед перекладів: Горацій «Ода», «Цицерон про старість», «Плутархова книжечка про спокій душі», філологічні дослідження. Епістолярна спадщина філософа становить більше ста двадцяти листів. Видання доповнює «Покажчик імен та назв».

Сковорода Г. С. Вибрані твори : у 2-х томах / Г. С. Сковорода. – Київ : Дніпро, 1972.
Т. 1 : "Сад божественных песней". "Басни харьковскія". – 271 с.
Т. 2 : Из філософських творів. – 278 с.

До видання, що складається з двох книг, увійшли вибрані твори письменника – поетичні, філософські, педагогічні. Перший том містить такі твори: «Сад божественних пісень» (написаний у 1753-1785 рр), «Харківські басні» (складається із 30 байок, написаних у 60-70 рр.) та інші твори (Міф про Тантала, Похвала астрономії, Розмова про премудрість тощо). Другий том видання містить філософські твори, зокрема: «Розмова п'яти подорожніх про істинне щастя в житті» (товариська розмова про душевний мир), «Розмова», названа алфавіт, або буквар миру, яка завершує цикл розмов про щастя. А також біографія Григорія Сковороди написана М. І. Ковалинським у 1794 році.

Сковорода Г. С. Вибрані твори / Г. С. Сковорода. – Київ : Дніпро, 1971. – 135 с. – (Шкільна бібліотека).

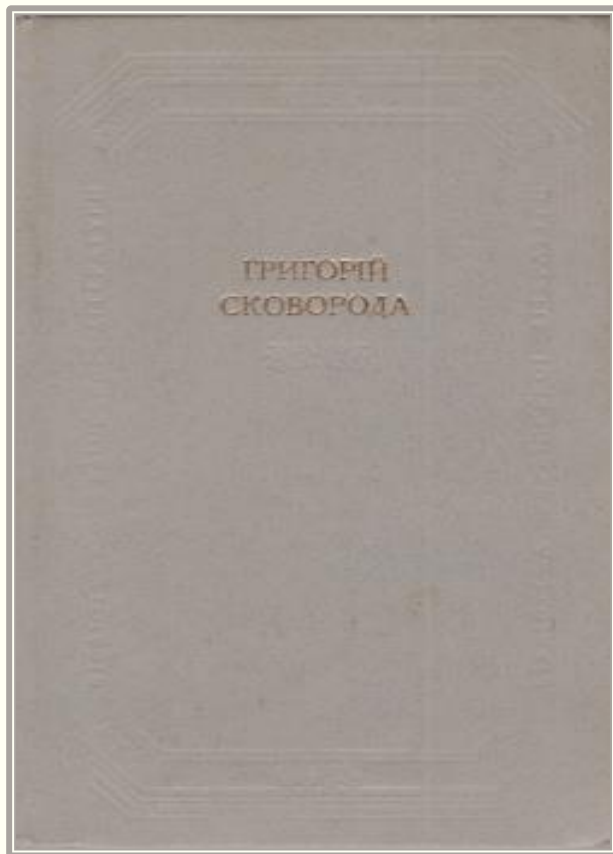
В особі Григорія Сковороди вітчизняна демократична культура має оригінального мислителя і письменника, пристрасна думка якого не бажала й не могла миритися з несправедливою, ворожою трудовій людині соціальною дійсністю. Він виступив як виразник ідей гуманізму та селянського просвітительства, різко засудив хижацькі інтереси панівних класів, їх злочинність та аморальність, жорстокість і зажерливість, паразитизм і пихатість. Протягом усього життя Сковорода послідовно уникав усього того, що могло уярмити його дух і волю до свободи, і з повним правом заповів написати на могилі слова: «Світ ловив мене, та не впіймав».

Сковорода Г. С. Вибрані твори /Г. Сковорода; Упоряд. Л. Ушкалов. – Харків: Прапор, 2007. – 384с.

До книги великого українського поета й філософа Григорія Сковороди ввійшли цикли: «Сад божественних пісень», «Харківські байки», діалоги «Нарцис», «Розмова про стародавній світ», «Розмова п'яти подорожніх про справжнє щастя в житті», «Алфавіт миру», «Боротьба архистратига Михайла із Сатаною», «Суперечка біса з Варсавою», притчі «Вдячний Єродій», «Убогий Жайворонок». Їх подано з автографами, найкращими списками й першодруками, а також оснащено належним науковим апаратом.

Сковорода Г. С. Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактати. Притчі. Прозові переклади. Листи / ред. В. І. Шинкарук. – Київ: Наукова Думка, 1983. – 542 с. – (Дожовтнева українська література).

Мислитель-філософ, художник слова, педагог, музикант і композитор Григорій Сковорода належить до найвизначніших постатей в історії українського народу. До цього видання увійшли вірші, поезії, байки, притчі, філософські трактати й діалоги, переклади й листи видатного українського письменника-гуманіста, предтечі нового українського письменства. Вони відкривають сучасному читачеві дивосвіт думок і образів великого народного мислителя.

Сковорода Г. С. Літературні твори / Г. С. Сковорода ; вступ. ст., прим.
Б. А. Деркача. – Київ : Наук. думка, 1972. – 432 с.

До книги увійшли літературні твори Г. Сковороди, написані ним з середини 50-х до середини 70-х років XVIII ст.

Том відкривається вступною статтею, в якій висвітлюються загальні риси біографії та особистості філософа і письменника, подана оцінка філософської та літературної спадщини мислителя. До книги увійшли твори: «Сад божественних песней», «Похвала астрономії», «Розмова про премудрість», байки та листи.

Сковорода Г. С. Пізнай в собі людину / Г. С. Сковорода ; пер. М. Кашуба ; пер поезії В. Войтович. – Львів : Світ, 1995. – 526 с.

Із всього творчого доробку мислителя тут найбільш повно представлені його діалоги й трактати, в яких дається роз'яснення "Святого письма", розуміння Бога, Всесвіту, Людини. Вперше друкується переклад біографії Г. Сковороди, що її скомпонував його друг і учень М. Ковалинський. Для всіх, хто цікавиться історією та розвитком духовної культури, філософії.

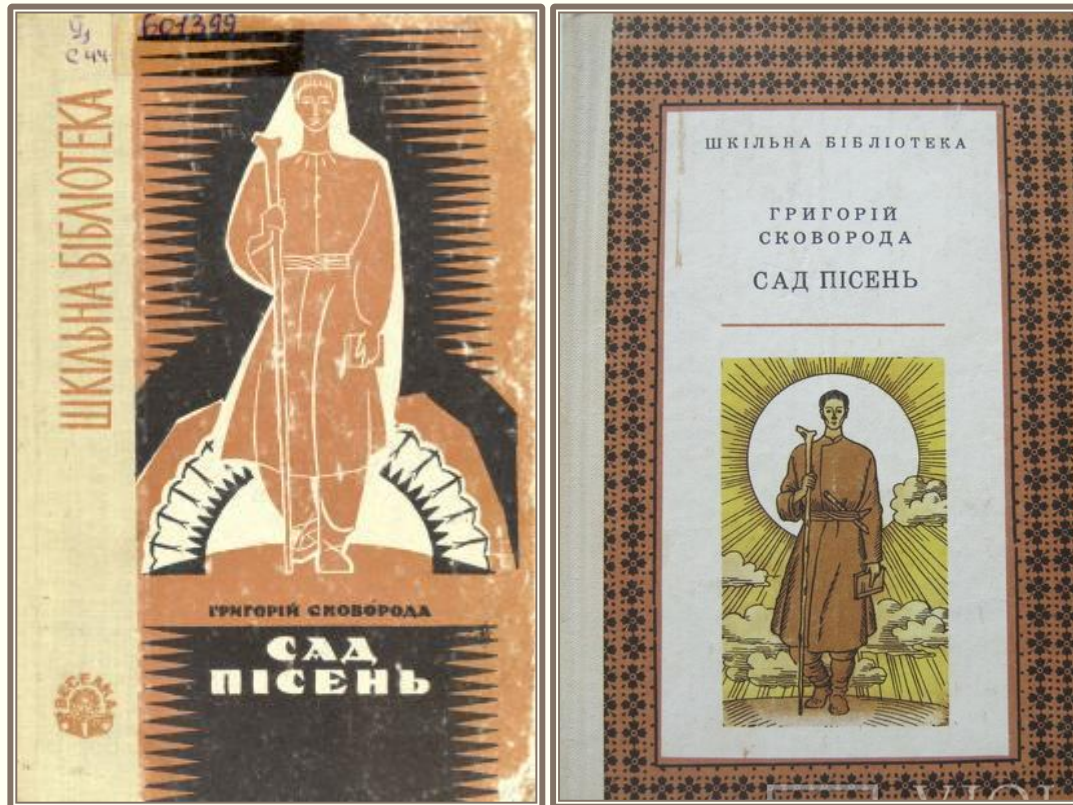
Сковорода Г. Розмова про істинне щастя / Г. Сковорода; пер. укр. мовою, прим. В.О. Шевчука.
– Харків: Прапор, 2002. – 280 с.

Григорій Сковорода був філософом – його пронизують роздуми про сенс людського життя, істинне щастя, доброту, чесність. Вище над усе поет-філософ ставив свободу. Книгу склали поезії, байки, філософські трактати, діалоги, притчі та афоризми великого українського мислителя, богослова, філософа, письменника-гуманіста і педагога Г. С. Сковороди. Написані книжною староукраїнською мовою, тут вони подаються в перекладі новою українською літературною мовою.

Сковорода Г. С. Сад пісень : вибрані твори / Г. С. Сковорода ; вступ. ст. В. Яременка. – Київ : Веселка, 1968. – 185 с. : портр., малюн. – (Шкільна бібліотека).

Сковорода Г. С. Сад пісень : вибрані твори: для старшого шкільного віку / Г. С. Сковорода ; вступ. ст., упоряд. та примітки В. В. Яременка. – Київ : Веселка, 1980. – 190 с. – (Шкільна бібліотека).

"Сад божественних пісень" - це збірка віршів Григорія Сковороди, яка є своєрідним ліричним щоденником, в якому відбилися життєві події, роздуми, ліричний настрій автора.

"Сад божественних пісень" Григорій Сковорода створював впродовж 1757-1785 рр. Сам він вказав, що його "Сад" проріс "із зерен священного писання".

Сковорода Г. С. Харківські байки / Г. С. Сковорода ; за ред. П. Тичини ; передм. С. Чавдарова. – Київ : Укрдержвидав, 1946. – 32 с.

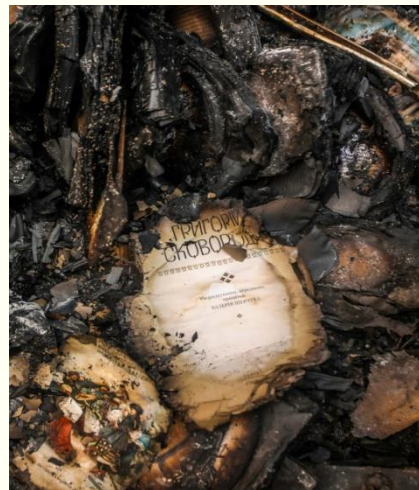
Збірку «**Байки Харківські**» видатного українського письменника та філософа Григорія Сковороди вперше було опубліковано староукраїнською мовою 1837 року. Представлене видання збірки вийшло друком 1946 року під редакцією Павла Тичини. Збірка складається з 30 байок, написаних Григорієм Сковородою в 1760–1770-х роках. Передмову написав український вчений та педагог Сава Чавдаров. Переклад українською мовою здійснив Федір Бурлака.

Пам'ятаємо: не пробачимо, не забудемо!

У ніч проти 7 травня 2022 року російські загарбники завдали ракетного удару по Національному літературно-меморіальному музею Г. С. Сковороди, що на Харківщині.

Музей розташований у селі Сковородинівка. Це був маєток поміщиків Ковалівських, зведений у XVIII ст., в якому останні роки свого життя працював Григорій Сковорода та знайшов земний спочинок.

Митець вкотре привернув увагу українців і всього світу до своєї постаті тим, що тільки вільна людина може бути щасливою, а російським загарбникам не вдасться знищити пам'ять і цінності українського народу.

Дякуємо за увагу!

Віртуальну виставку підготували
працівники сектору фондкових колекцій
та рідкісної книги